

# **Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune**

*Drifts- og Plejeplan 2001-2015*

**Miljø- og Energiministeriet • Skov- og Naturstyrelsen  
og  
Kontrol- og Luftforsvarsgruppen • Flyvestation Skalstrup  
2001**

## **Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune**

### ***- Drifts- og Plejeplan 2001-2015***

Udgivet af Miljø- og Energiministeriet,  
Skov- og Naturstyrelsen,  
Flyvertaktisk Kommando og Kontrol- og Luftforsvarsgruppen, 2001

Tekst	Skovfoged Peter Larsen , Biolog Erling Krabbe og Geolog Bjørn Wissing alle Skov- og Naturstyrelsen
Kort (bilag 1a og 1b)	Peter Larsen, Skov- og Naturstyrelsen
Bevoksningsliste (bilag 2)	Peter Larsen, Skov- og Naturstyrelsen
Forsideillustration	Skovhornugle. Tegnet af Poul Juul 2001.
Lay-out	Peter Larsen, Skov- og Naturstyrelsen
Lay-out, omslag	Poul Juul
Tryk af omslag	Hillerød Bogtrykkeri + Offset APS, Hillerød
Tryk af rapport	Skov- og Naturstyrelsen
Tryk af kort	Skov- og Naturstyrelsen
Indbinding	Luna Tryk, København
Aftale vedrørende kortmateriale:	Udsnit af Kort & Matrikelstyrelsens kortmaterialer er gengivet i henhold til tilladelse G18/1997.
Oplag:	150 eksemplarer
ISBN:	87-7279-280-9
Hæftet kan fås hos:	Kontrol- og Luftforsvarsgruppen Flyvestation Skalstrup Postboks 240 4000 Roskilde Tlf. 46190133



# **Drifts- og Plejeplan for Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune**

Nærværende drifts- og plejeplan for Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune stadfæstes hermed som gældende for perioden 2001-2015.

Kontrol- og Luftforsvarsgruppen, Flyvestation Skalstrup, den

Oberst H. Dam

Skov- og Naturstyrelsen, den

Skovtaksator Bendt Egede Andersen

## Indholdsfortegnelse

<b>INDLEDNING</b> .....	<b>1</b>
1 GENERELT OM DRIFTS- OG PLEJEPLANER.....	1
1.1 Formål og baggrund.....	1
2 BESKRIVELSE AF PLANPROCESSEN .....	2
2.1 Forudsætninger.....	2
2.2 Planens indhold .....	2
2.3 Planændringer .....	2
3 SÆRLIGT OM DRIFTS- OG PLEJEPLANEN FOR OPERATIONSOMRÅDE SVÆLGSGÅRD OG AFSKYDNINGSMRÅDE TUNE .....	4
3.1 Baggrund .....	4
3.2 Aftalens virkning .....	4
<b>STATUS</b> .....	<b>5</b>
4 BESKRIVELSE AF OPERATIONSOMRÅDE SVÆLGSGÅRD OG AFSKYDNINGSMRÅDE TUNE .....	5
4.1 Operationsområde Svælgsgård.....	5
4.2 Afskydningsområde Tune .....	5
4.3 Landskab.....	6
4.4 Geologi.....	6
4.5 Den militære historie, Operationsområde Svælgsgård.....	6
4.6 Den militære historie, Afskydningsområde Tune .....	6
4.7 Korttegning .....	7
4.8 Registrering af arealtyper.....	8
4.9 Flora og Fauna på Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune .....	9
4.10 Sammenfatning omkring naturværdierne.....	12
4.11 Kulturhistorie.....	12
5 OPERATIONSOMRÅDE SVÆLGSGÅRD OG AFSKYDNINGSMRÅDE TUNE, NUVÆRENDE ANVENDELSE .....	13
5.1 Gældende bestemmelser og restriktioner .....	13
6 FORSVARETS NUVÆRENDE DRIFT OG PLEJE AF TERRÆNET.....	14
6.1 Operationsområde Svælgsgård.....	14
6.2 Afskydningsområde Tune .....	14
7 OFFENTLIGHEDENS ADGANG .....	15
8 LOVMÆSSIGE BRUGSBEGRÆNSNINGER ELLER BINDINGER .....	16
8.1 Generel lovpraksis for forsvarets arealer .....	16
8.2 Planloven .....	16
8.3 Status i Regionplan 2001 for Roskilde Amt.....	16
8.4 Status i kommuneplan .....	18
8.5 Naturbeskyttelsesloven.....	18
8.6 Museumsloven.....	19
8.7 Offentlighedens adgang til naturen.....	19
<b>FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER</b> .....	<b>20</b>
9 FORSVARETS FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER.....	20
9.1 Operationsområde Svælgsgård.....	20
9.2 Afskydningsområde Tune .....	20
9.3 Offentlighedens adgang .....	20
10 SKOV- OG NATURSTYRELSENS FORSLAG TIL BESKYTTELSE OG FORBEDRING AF NATURVÆRDIER OG OFFENTLIGHEDENS ADGANG .....	21
10.1 Forslag til en overordnet målsætning for områdets fremtidige naturtilstand.....	21
10.2 Forbedringer i plejen af overdrevet.....	21
10.3 Forbedringer i plejen af vandhullet på Operationsområde Svælgsgård.....	24
10.4 Bortledning af vand.....	24
10.5 Fuglekasser.....	24
10.6 Bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo .....	24
10.7 Offentlighedens adgang .....	24
11 KOMMENTARER OG ØNSKER FRA EKSTERNE BIDRAGYDERE .....	25
11.1 Roskilde Amt .....	26
11.2 Ramsø Kommune .....	26

## Indholdsfortegnelse

---

11.3	<i>Greve Kommune</i> .....	26
11.4	<i>Roskilde Museum</i> .....	26
11.5	<i>Greve Museum</i> .....	26
11.6	<i>Kulturmiljørådet for Roskilde Amt</i> .....	26
11.7	<i>Dansk Ornitologisk Forening</i> .....	26
11.8	<i>Bidrag fra Friluftsrådet</i> .....	26
11.9	<i>Bidrag fra Danmarks Naturfredningsforening</i> .....	26
11.10	<i>Bidrag fra Danmarks Jægerforbund</i> .....	26
<b>AFVEJNING</b> .....		<b>28</b>
12	<b>AFVEJNING AF BENYTTELSE OG BESKYTTELSE</b> .....	28
12.1	<i>Vurdering af ønsker og forslag fra forsvaret</i> .....	28
12.2	<i>Skov- og Naturstyrelsens ønsker til forbedringer af naturområder</i> .....	28
12.3	<i>Afvejning af ønsker og forslag fra bidragerne</i> .....	28
<b>PLAN</b> .....		<b>29</b>
13	<b>FREMTIDIGE RETNINGSLINIER</b> .....	29
13.1	<i>Generelle retningslinier for den fremtidige benyttelse</i> .....	29
13.2	<i>Plejeforanstaltninger</i> .....	29
13.3	<i>Retningslinier for brug af gødskning og sprøjtning</i> .....	30
13.4	<i>Retningslinier for offentlighedens adgang</i> .....	30
13.5	<i>Nødvendige tilladelser til plejetiltag eller etablering af nye anlæg</i> .....	30
13.6	<i>Planændringer</i> .....	31
<b>ØKONOMI</b> .....		<b>32</b>
14	<b>ØKONOMISKE KONSEKVENSBEREGNINGER</b> .....	32
14.1	<i>Budgetoverslag over udgifter til gennemførelse af drifts- og plejeplanen</i> .....	32
	<i>Samlet omkostning for gennemførelse af planens tiltag</i> .....	34
<b>BILAG</b> .....		<b>35</b>
15	<b>OVERSIGT OVER BILAG</b> .....	35
	<i>Bilag 1a og 1b: Grundkort over Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune</i> .....	
	<i>Bilag 2: Bevokningsliste for Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune</i> .....	
	<i>Bilag 3: Retningslinier for forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4</i> .....	

# INDLEDNING

## 1 Generelt om drifts- og plejeplaner

### 1.1 Formål og baggrund

Mange af forsvarets arealer indeholder store naturværdier i form af et rigt dyre- og planteliv samt store, sammenhængende landskaber. Dyr og planter trives netop godt her, fordi arealerne gennem mange år har fået lov at henligge i naturtilstand, men også fordi der udover periodisk aktivitet fra militære enheder i øvrigt ikke færdes så mange mennesker i områderne.

Som led i forsvarets miljøstrategi bestemte Forsvarskommandoen i september 1993 ved bestemmelse (FKOBST 610-6, SEP 1993) om miljø- og naturbeskyttelse, at der for hvert øvelses- og skydeområde skal udarbejdes en drifts- og plejeplan.

Den 24. oktober 1995 indgik Forsvarskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen en samarbejdsaftale, der sikrer en planlægning af drift og pleje for en række af forsvarets øvelsespladser samt skyde- og øvelsesterræner.

Formålet med en drifts- og plejeplan er at sikre, at der på forsvarets arealer opnås en tilfredsstillende balance mellem forsvarets behov for nødvendig uddannelse og træning af enheder under realistiske vilkår og hensynet til naturbeskyttelse og rekreative interesser.

Det er forventningen, at amt og kommune, som de relevante myndigheder, gennem inddragelse i afvejningen mellem benyttelse og beskyttelse vil administrere relevant lovgivning med udgangspunkt i planen.

Drifts- og plejeplanlægningen vil desuden tilvejebringe et ensartet grundlag for en flersidig forvaltning af forsvarets arealer. Samtidig vil planlægningen give medarbejdere i forsvaret en naturmæssig viden, herunder en forståelse for behovet og mulighederne for varetagelse af flersidige hensyn ved drift og pleje af arealerne.

Støjproblematikken i relation til naboer ligger uden for drifts- og plejeplanlægningsarbejdet, idet støj reguleres i henhold til miljøbeskyttelsesloven. Bestemmelser om støjregulering for Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune er fastsat i "Bekendtgørelse om støjregulering af forsvarets øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner" (Bek. nr. 1057 af 14. december 1998), henholdsvis side 80-81 og 70-71.

## 2 Beskrivelse af planprocessen

### 2.1 Forudsætninger

I forbindelse med udarbejdelse af drifts- og plejeplanen er udgangspunktet, at terrænerne er udlagt som militære områder, og derfor fortsat skal kunne anvendes som sådan.

Drifts- og plejeplanen skal tydeliggøre terrænets naturmæssige og rekreative værdier og udstikke retningslinier for terrænets brug, beskyttelse og pleje, under hensyntagen til disse værdier, samtidig med at der opnås en tilfredsstillende løsning af forsvarets behov for militær brug af terrænet.

Planen skal således rumme en afvejning mellem henholdsvis forsvarets behov for militær brug af terrænet og samfundets interesse i en forsvarlig og langsigtet forvaltning af terrænets naturværdier.

Som følge af, at der er tale om et militært område vil rekreative interesser (offentlighedens adgang til forsvarets areal) kun blive tilgodeset i det omfang, det ikke generer den militære brug og i øvrigt er sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Herudover kan hensynet til naturmæssige værdier påvirke mulighederne for rekreativ benyttelse.

De i drifts- og plejeplanen opstillede retningslinier, skal være enkle for Kontrol- og Luftforsvarsgruppen at administrere i praksis.

### 2.2 Planens indhold

#### *Planen skal*

- Kortlægge og afgrænse naturtyper, bevoksninger, veje, forsvarets anlæg etc.
- Beskrive de naturmæssige værdier og identificere de mest bevaringsværdige af disse, samt påpege eventuelle behov/muligheder for forbedring af de naturmæssige værdier.
- Beskrive forsvarets nuværende benyttelse og drift af terrænet samt klarlægge forsvarets fremtidige behov for benyttelse af terrænet.
- Beskrive den rekreative benyttelse af terrænet.
- Foretage afvejningen imellem forsvarets behov for benyttelse, ønskerne om beskyttelse, forbedring af naturværdier samt forbedring af de rekreative muligheder.
- Anvise hvorledes denne afvejning kan realiseres i praksis, herunder fastlægge retningslinier for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring.
- Beregne de økonomiske konsekvenser af planens bestemmelser for forsvaret.

### 2.3 Planændringer

Drifts- og plejeplanen gælder for 15 år.

For til stadighed at holde planen med så langt et tidsrum tidssvarende og fleksibel, kan der løbende foretages ændringer i drifts- og plejeplanen, forudsat at aftaleparterne er enige.

Såfremt forsvaret eller Skov- og Naturstyrelsen ønsker ændringer i drifts- og plejeplanen indsender den lokale myndighed begrundede forslag herom via Flyvertaktisk Kommando til Skov- og Naturstyrelsen eller omvendt. Hvis der ikke er væsentlige indsigelser, indsættes planændringen i den pågældende plan med gyldighed som en del af denne.

Planændringerne kan således opfattes som en løbende fortsættelse af planlægningsfasens dialog mellem parterne.



Som udgangspunkt kræver enhver afvigelse fra planens retningslinier - som de fremgår af planafsnittet - en planændring. Der gælder dog en bagatelgrænse for kravet om planændringer. I tvivlstilfælde om bagatelgrænsen bør parterne drøfte dette spørgsmål indbyrdes.

Planændringer kan også være en nødvendighed som følge af afgørelser fra relevante myndigheder.

Udover planændring kan dispositioner, der ligger udenfor planens rammer, kræve tilladelse fra relevante myndigheder.

### **3 Særligt om drifts- og plejeplanen for Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune**

#### **3.1 Baggrund**

Som nævnt i indledningen har Forsvarskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen indgået en aftale om planlægning af drift og pleje for en række af forsvarets områder.

En særskilt aftale om en drifts- og plejeplan for Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune blev endeligt indgået mellem Flyvertaktisk Kommando og Skov- og Naturstyrelsen den 13. januar 2000.

Drifts- og plejeplanlægningen forestås af Flyvertaktisk Kommando, og Kontrol- og Luftforsvarsgruppen, i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen.

I sommeren 1999 foretog Skov- og Naturstyrelsen den biologiske registrering af området, og i efteråret 2000 blev en markgennemgang af arealet foretaget med henblik på udarbejdelsen af digitale kort over terrænet.

I forbindelse med udarbejdelsen af planen har Roskilde Amt, Ramsø og Greve Kommuner, Roskilde Museum og Kulturhistorisk Råd for Roskilde Amt haft lejlighed til at fremsende bidrag samt ønsker til planen. Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet, m.fl. har efterfølgende fået planen tilsendt til orientering.

#### **3.2 Aftalens virkning**

Drifts- og plejeplanen er bindende for de to aftaleparter, i dette tilfælde Kontrol- og Luftforsvarsgruppen på Flyvestation Skalstrup og Skov- og Naturstyrelsen. Ved underskrift af planen forpligter aftaleparterne sig således til at efterleve og respektere planens fastsatte bestemmelser.

## STATUS

### 4 Beskrivelse af Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune

#### 4.1 Operationsområde Svælgsgård

Operationsområde Svælgsgård udgør 10 ha, og er beliggende mellem Tune og Snoldelev i Ramsø Kommune nær Roskilde. På området findes en mobil HAWK enhed, Eskadrille 544 (ESK 544), se figur 1. Størstedelen af området er indhegnet. Eskadrillen består af et radarområde samt et afskydningsområde (Bilag 1 A). Ved øvelser pakkes udstyret sammen og eskadrillen kører til et andet sted, hvor udstyret opstilles igen. Ved sammenpakning og opstilling af udstyret foregår alt kørsel på asfalterede veje. Der er ca. 50-60 personer i eskadrillen.

På området findes egen vandindvindingsboring.

Der foregår ikke jagt i området.

#### 4.2 Afskydningsområde Tune

Afskydningsområde Tune udgør 8 ha, (Bilag 1 B) og er beliggende mellem Tjæreby og Tune i Greve Kommune nær Roskilde. I området er stab HAWK Afdeling Øst (HAWK Ø) samt et missilværksted (CRAF) byg 39 og 39 a placeret. HAWK Ø er mobil og kører ud af området 10-15 gange om året.

Området bliver også brugt til uddannelse af opstilling og sammenpakning af HAWK udstyret. Antal personer i området er 30-35 stk. Der er kun 3 større militærbygninger på arealer, udover nogle administrationsbygninger omkring indgangen.

Der foregår ikke jagt i området.

På området findes egen vandindvindingsboring.

Efter Stevnsfortets nedlæggelse vil der blive overført en ny enhed herfra til Afskydningsområde Tune.



Figur 1 HAWK, Jord-til-luftmissil. Kilde: [http://www.fakta-om-forsvaret.dk/FLV/FAME\\_FLYVEVÅBNET.htm](http://www.fakta-om-forsvaret.dk/FLV/FAME_FLYVEVÅBNET.htm)

### 4.3 Landskab

Begge områder ligger i et intensivt drevet landbrugsområde. Rundt om områderne ses åbne marker, som opdeles af gårdparaceller, små veje og spredt vej- og læbeplantage. Mod syd-vest ses landsbyen Snoldelev, mod vest ses Roskilde flyveplads med tilhørende tekniske installationer, mod nordøst ligger landsbyen Tune, og mod øst præger landbrugsjorder og mindre gårde indtrykket, før man når byen Karlslunde. Det generelle indtryk er et mellemskala landbrugslandskab, som præges af den umiddelbare nærhed til millionbyen København. Dette ses ved at landbrugsjorderne efterhånden viger for bygninger og tekniske installationer som f.eks. Roskilde Flyveplads, Flyvestation Skalstrup, det nyligt udvidede gocartanlæg og det store køretekniske anlæg vest for Tune.

### 4.4 Geologi

Begge områder er beliggende på den store flade, skovløse ”hedeslette” mellem København, Køge og Roskilde.

#### *Operationsområde Svælgsgård.*

Områderne er hovedsageligt formet i forbindelse med sidste istid, ”Weichsel istiden” der satte ind med de første kuldeperioder for omkring 70.000 år siden og varede indtil for godt 10.000 år siden. Indlandsisens gletschertunger nåede først ned over det danske lavland i en periode på omkring 8.000 år i den sidste del af istiden. Aflejringerne af smeltevandssand og -grus samt moræneler som man finder i området, er afsat som noget af det sidste inden isfronten fra det sidste større fremstød smeltede tilbage østover for omkring 14.000 år siden.

Fra en vandforsyningsboring foretaget i området ved man, at der findes 14 m istidsaflejringer, overvejende i form af moræneler, der dækker de tertiære bjergarter. Tertiæret består her af 2 meter kalksandkalk og kalk fra Danien.

#### *Afskydningsområde Tune.*

Istidsaflejringerne er her omtrent 17 meter tykke. Istidsaflejringerne er lidt blandede, hvilket ligeledes skyldes de skiftende aflejringsmiljøer som den frem- og tilbagerykkende gletscherfront har forårsaget. Derunder finder man også her aflejringer fra den ældste del af den tertiære periode, der består af 10 meter sandede aflejringer fra Selandien, og derunder kalk fra Danien. Ellers bærer det forholdsvis jævne landskab, man finder på begge arealer præg af, at de befinder sig på en moræneflade, hvor isfronten ikke har opholdt sig stationært i længere perioder.

### 4.5 Den militære historie, Operationsområde Svælgsgård

Den militære historie startede i 1966, hvor staten købte 20 tdl. af Svælgsgaardens jorder til anlæggelse af en fredstidsstilling for en HAWK eskadrille. En af 4 eskadriller Danmark modtog som våbenhjælp af USA. Da arbejdet med stillingsområdet var færdigt kunne Eskadrille 544 flytte ind i denne stilling i august 1967, som også er ESK 544 nuværende stilling.

### 4.6 Den militære historie, Afskydningsområde Tune

I 1957 købte staten 16 tdl. land, beliggende mellem Tjæreby og Tune ved Roskilde, af Langaerggårds jorder. Her blev afskydningsområdet for 4. batteri fra 10. Luftværnsafdeling placeret. En af fire Nike enheder som Danmark modtog fra USA som våbenhjælp. Batteriet blev erklæret operativt den 2. april 1960 og indsat i luftforsvarsberedskabet sammen med flyvevåbnets jagerenheder. Hermed var Danmark det første europæiske Nato land, som kunne mønstre et raketforsvar bemandedt af rent nationalt personel.

Efter nogle år i Hærens regi, og en del polemik i forsvarrets øverste ledelse, blev raketbatteriet 2. juli 1962 overført til Flyvevåbnet og herefter benævnt Flyverdetachment 534. I 1973, hvor Flyvevåbnet ændrede struktur, blev betegnelsen ændret fra Flyverdetachment 534 til Eskadrille 534. Som følge af forsvarsforliget i 1979 blev kendsgerningerne, at Nike eskadrillerne skulle nedlægges. Hermed også Eskadrille 534, hvilket skete den 28. februar 1983.

Fra 1983 til 1987 er området blevet brugt til opstilling og uddannelse af to nye HAWK Eskadriller, som senere er placeret på det militære øvelsesområde ved Odense Eskadrille 531 og på Flyvestation Skrydstrup Eskadrille 533.

I 1987 blev der oprettet et HAWK missil værksted Certified Round Assembly Facility (CRAF) i en ombygget magasinbygning.

Stab HAWK Afdeling Øst flyttede i efteråret 1988 fra Flyvestation Skalstrup til området. Det forventes efter aftalen om forsvarrets ordning 2000-2004 at flytte HAWK Afdeling Øst stab til Vedbæk. Herefter flyttes Eskadrille 543 til eksisterende faciliteter i området.

#### **4.7 Korttegning**

På grundlag af markgennemgang, luftfotos, tidligere kort m.v. er der udarbejdet digitaliserede kort, som omfatter et grundkort for hvert område. De to kort er indsat bagest i denne plan som bilag 1 A og 1 B.

##### ***Grundkort (bilag 1 A og 1 B)***

Grundkortet viser status for arealanvendelsen på plantidspunktet (1999). I princippet medtages alt af betydning for drifts- og plejeplanlægningen. Til kortet hører en bevoksningsliste, der er en fortegnelse over terrænets arealtyper og anvendelser. Areal samt supplerende bemærkninger er angivet. Bevoksningslisten er indsat som bilag 2 i denne plan.

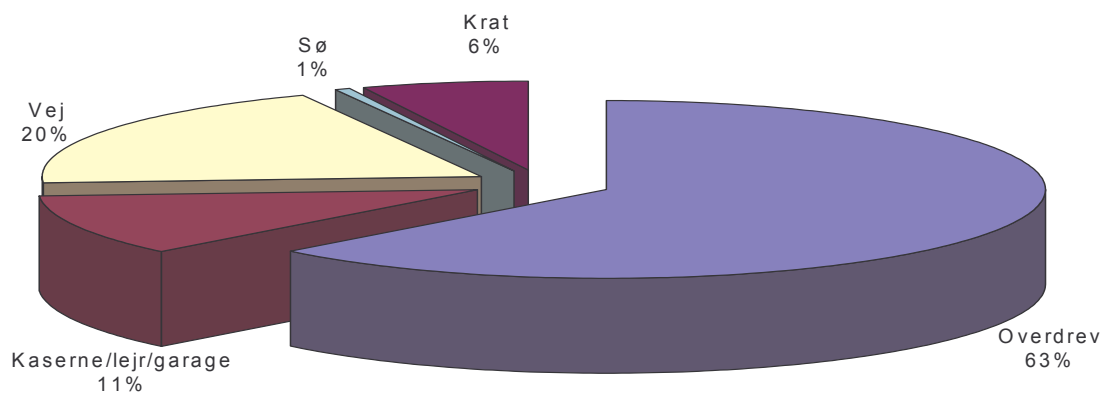
Grundkortet har en titel, d.v.s. øvelsesterrænets navn. Under titlen er angivet det samlede areal i hektar. Desuden er målestoksforholdet angivet.

Områderne opdeles i "litra", der svarer til behandlingenheder inden for det pågældende område, d.v.s. arealer, der er ensartede med hensyn til terræn, anvendelse, vækstforhold, evt. træarter og disses aldre. Eksempler på litra er overdrev i et større vejområde. Litra angives med et bogstav. Alle afdelinger og litra vises ved henholdsvis et tal og et bogstav på grundkortet. Til alle litra er der endvidere knyttet en to- eller trebogstavkode (anvendelseskode), der angiver arealtype (f.eks. ORE for overdrev). De militære anlæg har også anvendelseskoder KLG for kaserne, lejr og garageområde.

Der er beregnet areal for områderne som helhed og for de enkelte litra.

Der kan ofte forekomme små arealer med en anvendelse, der adskiller sig fra den øvrige del af den pågældende litra, f.eks. et mindre krat på et overdrevsareal. Disse små arealer ønskes markeret på kortet, men ikke udskilt som selvstændige litra med anvendelseskode, da det ville resultere i uoverskuelige kort og en meget omfattende bevoksningsliste. Disse mindre arealer f.eks. vandreservoirer tegnes med prikket linie på kortene (ulitreret bevoksningsgrænse). Kortet omfatter desuden en række andre signaturer, som er forklaret på kortsignaturen.

#### 4.8 Registrering af arealtyper



Figur 2. Arealsammensætningen på Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune.

Tabel 1: Arealernes fordeling og sammensætning af arealtyper.

Anvendelseskode på kort	Arealtyper	Areal i ha
ORE	Overdrev*	11,3
KLK	Kaserne/lejr/garageområde	2
VEJ	Vej	3,5
SØ	Sø*	0,1
KRT	Krat	1,1
<b>I alt</b>		<b>18,6</b>

\* Arealerne er omfattet og beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3.

I det følgende er der redegjort for definition og afgrænsning af de enkelte arealtyper, som de er angivet på grundkortene. Der er ligeledes en kort beskrivelse af specielle forhold der knytter sig til arealtyperne.

### ***Overdrev(ORE)***

Overdrev udgør 11,3 ha, svarende til 62,8 % af terrænernes samlede areal. Overdrev er karakteriseret som tørbundsarealer med en lysåben, naturlig græs- og urteflora, som ikke har været gødsket, sprøjtet eller bearbejdet igennem en længere årrække. Hvis dette alligevel sker, bærer vegetationen præg af at være mindre varieret. Den vil gradvis vende tilbage til sin oprindelige tilstand hvis indgrebene ophører. En række bestemte plantearter er indikatorer for naturtypen overdrev eksempelvis Mark-Tusindgylden, Harekløver, Lancetbladet Vejbred, Prikbladet Perikon, Alm. Røllike, Rødknæ og Alm. Brunelle. Overdrevsarealerne er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3.

### ***Søer (SØ)***

Vandhullet (SØ) som findes på operationsområdet udgør 0,1 ha eller under 1 % af begge arealerne. Ved korttegningen er det den højeste vandstand, som er registreret ved markgennemgangen, der anvendes som grænse. Vandhullet er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Søen er naturlig, men har været oprenset på et tidspunkt.

### ***Kaserne/lejr/garageområde***

Anvendelseskoden (KLG) udgør i alt 2 ha, svarende til 11,1 % af begge arealer. KLG indeholder administrationsbygninger, værksteds, husområder og andre områder, som ikke kan placeres i anden sammenhæng.

### ***Vej***

Veje (VEJ) udgør 3,5 ha, svarende til 19,4 % af begge arealer. Vej inkluderer almindelig kørevej samt ramper m.v. Spor er angivet på kortet med sorte stiplede linier (se signaturforklaring på kortene), og er ikke opgjort arealmæssigt.

### ***Krat***

Krat (KRT) udgør i alt 1,1 ha, hvilket svarer til 6,1 % af øvelsespladsens samlede areal. Krat er ikke-højstammede træ- og buskbevoksninger, typisk selvsåede og af naturlig oprindelse. Krat af denne type har indfundet sig på overdrevsarealerne og er registreret selvstændigt som krat.

## **4.9 Flora og Fauna på Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune**

De to små, militære terræner på 10 og 8 ha ved henholdsvis Svælgsgård og Tune er indhegnet og lukket for offentligheden. Begge er beliggende i et åbent landbrugsområde, og er overvejende omgivet af dyrkede marker.

Da områderne er spærret af, har der hidtil ikke været mulighed for amtet eller eventuelle naturvidenskabelige interesseorganisationer til at foretage registrering af områdernes flora og fauna, og der findes Skov- og Naturstyrelsen bekendt ikke tilgængelige oplysninger herom. Derimod har det ansatte personel i de to områder kunnet bidrage med interessante oplysninger om fugle og dyr, som er iagttaget på de to områder igennem årenes løb.

Desuden blev Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune gennemgået af Skov- og Naturstyrelsen den 12. juli 1999, med henblik på en registrering af flora og fauna.

### **Flora, Operationsområde Svælgsgård**

Det generelle indtryk er et indhegnet, åbent, græsklædt areal. Der er spredte bunkers, og enkelte slåede arealer. Der står spredte buske af tjørn og slåen. Der er 8-9 bygninger samt et antal skurvogne.

Langs vejene i området bliver rabatterne slået i en bredde af 1 meter, hvilket foretages 1 gang årligt. Rabatterne fremstår derfor som græsplæner. Desuden findes nogle få bede, specielt ved indgangen.

Der anvendes ifølge Flyvestation Skalstrup ingen gødskning eller sprøjtning indenfor operationsområdet.

Udenfor ovennævnte arealer foretages der ikke pleje eller pasning af vegetationen. Dette betyder, at der på hele resten af arealet udenfor selve anlæggene, bygninger og veje m.v. har etableret sig en naturlig græs- og urtevegetation. Denne er navnlig fremherskende på skråningerne på bunkersanlæg og langs randarealer op mod hegnet. Da området har ligget i mange år uden gødskning er vegetationen gradvist blevet mere og mere naturlig, og har efterhånden fået præg af overdrevsvegetation.

Den dominerende plantearart er *Drophavre*, som nærmest danner en tæt dyne af højt græs på skråningerne. Herimellem vokser *Agertidsel*, *Agerpadderok*, *Alm. Brunelle*, *Rejnfan*, *Alm. Røllike*, *Vild Kørvel*, *Prikbladet Perikon*, *Musevikke*, *Engriflet Hvidtjørn*, *Glat Hunderose*, *Eng-Gedeskæg*, *Alm. Kællingetand*, *Stor Nælde*, *Gederams*, *Horsetidsel*, *Burresnerre*, *Pastinak*, *Slangehoved*, *Skovjordbær* og *Bakke-Forglemmigej*.

Navnlig Brunelle, Slangehoved, Røllike, Kællingetand og Perikon er typiske overdrevsarter. På et mindre areal uden Drohavre, som ifølge Flyvestation Skalstrup har været slået i 1996, er der kommet interessante overdrevsplanter som *Gul Snerre*, *Alm. Hvene* (dominerende), *Alm. Kællingetand* og *Græsbladet Fladstjerne*. Dette viser, at der ved slåning og lignende vegetationspleje af græsset hurtigt kan fremelskes en fin og varieret blomsterflora.

På de slåede græsrabatter vokser overdrevsarterne *Humlesneglebælg*, *Lancetbladet Vejbred* og *Bellis*.

Der er sket en gradvis tilgroning af området. Således ses spredte krat af *Hvidtjørn*, og der findes også *Brombærkrat*. Ved skyttegraven vokser et tæt krat op af *Slåen*.

På Operationsområdet findes også et vandhul, som ligger i den vestlige del og er på ca. 30x40 meter. Det er tidligere opgravet/oprenset, da der ses en jordvold langs kanten. Vandhullet er omgivet af pilebuske af *Femhannet Pil*, navnlig lang syd- og vestkanten, og der gror også enkelte birke- og fyrretræer.

Vandet i søen ser ret grumset ud. Cirka halvdelen af søfladen har sø- og sumpvegetation, hvilket er godt for søen dyreliv. Sumpvegetationen består af *Vejbred-Skeblad*, *Bredbladet Dunhammer*, *Sværtevæld*, *Vandpileurt*, *Knopsiv*, *Knæbøjet Rævehale* og *Eng-Forglemmigej*.

### **Fauna, Operationsområde Svælgsgård**

Personalet på Operationsområde Svælgsgård har observeret en del forskellige dyre- og fuglearter på området i årenes løb.

Der er et fast par af *Hare* på området, som får unger hvert år. De sås også under Skov- og Naturstyrelsens besøg den 12. juli 1999. *Ræv* ses af og til, senest i 1998. Det lille mårdyr *Brud* ses også af og til.



Af fugle registreredes den 12. juli 1999 følgende arter: *Gulspurv* 5 syngende, *Tornsanger* 1 syngende, *Kærsanger* 1 syngende, *Tårnfalk* 1 par med unger i en kasse opsat i mast (det er andet år den yngler her), *Grønirisk* 1 syngende, *Tornirisk* 6, *Gråspurv* 10 ved bygninger, *Stær* og *Musvit* yngler med flere par i opsatte kasser, *Fasan* 4 sås (personalet oplyser, at der findes op til 10-12 fugle), *Landsvale* 1, *Hvid Vipstjert* 1 ynglepar samt *Ringdue* 1 par.

I vandhullet sås en unge af *Grønbenet Rørhøne*, hvilket jo viser at arten yngler her. Ifølge personalet ses der af og til ænder (formentlig *Gråænder*) i søen.

Den tidligere forsyningsmand Brygger har hængt 10 fuglekasser op på området *Agerhøne* sås ikke, men forekommer ifølge personalet med flere par i området.

Af padder oplyser personalet, at der yngler *Skrubtudse* og salamander i søen, formentlig *Lille Vandsalamander*.

I vandhullet sås masser af små *Aborrer*, og ifølge personalet findes der også *Skalle* og *Gedde*. Der sås følgende dagsommerfugle: *Græsrandøje*, *Engrandøje*, *Dagpåfugleøje*, *Nældens Takvinge*, *Admiral*, *Stor Bredpande*, *Stor Kålsommerfugl*

Af andre insekter sås guldsmeden *Hestesko-Vandnymfe* ved vandhullet.

Af andre hvirvelløse dyr sås *Vinbjergssnegle* ved søen.

### **Flora, Afskydningsområde Tune**

Afskydningsområde Tune er ligesom Operationsområde Svælgsgård et indhegnet, åbent græsklædt areal. Udenfor veje er vegetationen præget af højt græs samt blomsterplanter, som henligger i naturtilstand under langsom tilgroning.

Generelt er vegetationen i dag domineret af et tæt tæppe af græsset *Draphavre*. Herudover vokser der *Pastinak*, *Gederams*, *Agertidse*, *Prikbladet Perikon*, *Alm. Røllike*, *Horsetidse*, *Kærdueurt*, *Almindelig Katost* og *Korbær*.

I græsrabatten langs vejene vokser bl.a. *Alm. Brunelle*.

Den gamle fodboldbane har stadig en helt lav og åben vegetation. Dette område viste sig at være det botanisk set mest interessante. Her vokser *Mark-Tusindgylden*, *Harekløver*, *Lancetbladet Vejbred*, *Prikbladet Perikon*, *Alm. Røllike*, *Bitter Bakkestjerne*, *Rødknæ*, *Alm. Brunelle*, *Blæresmelde*, *Bugtet Kløver*, *Håret Høgeurt*, *Gul Snerre*, *Høstborst*, *Markbynke*, *Stor Knopurt*, *Rundbælg*, *Havtorn*, *Femhannet Hønsetarm*, *Alm. Hvene*, *Bakke-Forglemmigej* og *Krybende Potentil*.

Næsten alle disse arter er typiske overdrevarsarter eller ligefrem overdrevsindikatorer. Mest interessant er forekomsten af den sjældne overdrevsart *Mark-Tusindgylden*.

Den gamle fodboldbane er dermed botanisk set det absolut mest interessante areal indenfor de to militære områder.

I nordøsthjørnet findes en række større træer af Østrigsk Fyr.

### **Fauna, Afskydningsområde Tune**

Den fåtallige ugleart *Skovhornugle* yngler i de Østrigske Fyr bag bygningen i områdets nordøsthjørne (se illustration på planens forside). Desuden blev der registreret *Gulspurv* 1 syngende, *Solsort* 2 syngende, *Tornirisk* 11 syngende (!), *Ringdue* 2, *Tornsanger* 1 syngende samt *Fasan* 1.

Personalet oplyser desuden, at der normalt opholder sig et par *Agerhøns* i området, flere fasaner, der raster ofte *Musvåge*, og der forekommer *Sumpmejse*.

*Harer* findes på området. *Ræv* har ifølge personalet forsøgt sig med at etablere grav i voldene

Der findes enkelte *Skrubtudser* på området.

Af dagsommerfugle registreredes *Lille Kålsommerfugl* og *Okkergul Randøje* (gamle fodboldbane). Sidstnævnte art er indikator for overdrev.

#### **4.10 Sammenfatning omkring naturværdierne**

I forhold til de omkringliggende landbrugsområde er området med til at skabe gode levesteder for planter og dyr i form af de ekstensivt drevne arealer. Områderne fremstår i dag som små oaser for den vilde flora og fauna, som er trængt i det moderne intensivt drevne kulturlandskab. Den hidtidige drift- og pleje på overdrevet i form af slåning og ingen anvendelse af gødskning og sprøjtning har skabt en fin og varieret flora og fauna. De senere års ophør i den ekstensive slåning har imidlertid skabt en øget tilgroning og højst sandsynligt en større andel af græsser på bekostning af vilde blomster. Denne udvikling er uheldig, da den nuværende opdeling med små kratholme på overdrevsarealerne netop giver en god mosaikagtig overdrevsstruktur, som skaber gode levemuligheder for mange forskelligartede og efterhånden sjældne dyr og planter.

#### **4.11 Kulturhistorie**

Der er ikke oplysninger om kulturhistoriske fund på områderne.

## **5 Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune, nuværende anvendelse**

Begge områder er del i Danmarks Kontrol- og Luftforsvarsgruppe. På områderne kan der indøves håndtering af Kontrol- og Luftforsvarsgruppens materiel herunder kørsel med, opstilling og sammenpakning af bl.a. HAWK, jord-til-luftmissil. Der foregår ingen direkte forsvarsmæssig anvendelse af de omkringliggende grønne områder, men det skal bemærkes, at der ligger mange kabler mellem administrationsbygninger, radar- og opstillingsområder.

### **5.1 Gældende bestemmelser og restriktioner**

Der er restriktioner i området pga. lufthavnen.

### **5.2 *Restriktioner ved færdsel med køretøjer***

På begge områder er maksimal kørselshastighed 30 km/t.

## **6 Forsvarets nuværende drift og pleje af terrænet**

Der er afsat 1 kasernearbejder 4 dage om ugen til begge områder. Kasernearbejderen udfører tillige tilsyn med bygninger og installationer, så reelt er der afsat 3 dage om ugen til arealpleje.

De senere år har været præget af en nedgang i timeforbruget til pasning af de grønne områder. Dette har medført, at græsarealerne omkring udstyret kun slås, når der skønnes at være brandfare.

Af maskinel rådes der for nærværende kun over motordreven rotorklipper.

Det er samme civilarbejder som vedligeholder Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune.

### **6.1 Operationsområde Svælgsgård**

Der bliver slået græs efter behov i områderne omkring administrationsbygningerne, litra b på grundkortet, samt en sti på ca. 80 cm langs hegnet på den indvendige side. Græsset på alle grøfte- og vejkanter bliver slået i 1 meters bredde 1-2 gange om året. Ellers har naturen frit spil.

Der hverken gødes eller sprøjtes på operationsområdet.

### **6.2 Afskydningsområde Tune**

Der bliver slået græs efter behov omkring administrationsbygningerne. Alle grøfte- og vejkanter bliver slået 1 – 2 gange om året, ellers har naturen frit spil.

Personalet oplyser, at tidligere blev vegetationen på hele Afskydningsområde Tune slået én gang årligt. Dette skete i perioden fra 1971-72 frem til ca. 1983. Siden 1983 har arealet ikke været slået.

Der hverken gødes eller sprøjtes på afskydningsområdet.

## **7    Offentlighedens adgang**

Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune indeholder tekniske installationer, som ikke kan forenes med offentlighedens adgang. Begge områder er derfor lukkede for offentligheden.

Kontrol- og Luftforsvarsgruppen holder imidlertid guidede ture for specielt interesserede 1 til 2 gange årligt. Der har hidtil været tale om deltagelse fra lokale beboere og interesseorganisationer. Guidede ture kan arrangeres ved kontakt til velfærdsofficeren på Flyvestation Skalsstrup.

## 8 Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger

### 8.1 Generel lovpraksis for forsvarets arealer

Der gælder de samme regler for benyttelse af forsvarets arealer som for alle andre arealer. Ved at terrænerne er udlagt som operations- og afskydningsområde for forsvaret, ligger der en accept af at arealerne anvendes til forsvarsmæssig brug.

Afvejningen i nærværende drifts- og plejeplan mellem den militære benyttelse og naturbekyttelseshensynene på terrænerne forventes derfor at foregå i et samarbejde mellem de statslige myndigheder (forsvaret og Skov- og Naturstyrelsen) og de administrerende myndigheder ved amt og kommune, således at administrationen af relevant lovgivning sker ud fra en samlet vurdering.

I det følgende er gennemgået de lovgivningsmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger, som har særlig relevans for Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune. Udover de nævnte findes der et antal love eller bekendtgørelser som regulerer forhold i det åbne land, f.eks. bekendtgørelsen vedrørende anvendelse af slam, spildevand og kompost til jordbrugsformål.

### 8.2 Planloven

#### *Spørgsmålet om lokalplanligt*

Ifølge Planlovens § 13, stk. 2 skal der udarbejdes en lokalplan, før der gennemføres større udstykninger eller større bygge- og anlægsarbejder, herunder nedrivninger af bebyggelse, og i øvrigt når det er nødvendigt for at sikre kommuneplanens virkeliggørelse.

Afgørelsen af om der foreligger lokalplanligt i den konkrete situation træffes af kommunalbestyrelsen ud fra en samlet vurdering. I tvivlstilfælde bør kommunalbestyrelsen vælge at tilvejebringe en lokalplan.

Opførelse af en nærkampsby på et militært terræn i landzone er et eksempel på et anlæg, som normalt vil kræve udarbejdelse af en lokalplan.

#### *Landzonetilladelse*

Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune er beliggende i landzone.

I henhold til planlovens § 35 må der i landzone ikke uden tilladelse fra landzonemyndigheden (I dette tilfælde Hovedstadens Udviklingsråd) foretages udstykning, opføres ny bebyggelse eller ske ændring i anvendelsen af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer.

Afgørelsen af om zonetilladelse er påkrævet træffes i dette tilfælde af Hovedstadens Udviklingsråd. På forsvarets arealer vil etablering eller flytning af permanente, militære anlæg og opstilling af faste terrænpunkter normalt kræve zonelovstilladelse fra amtet. I dette tilfælde dog Hovedstadens Udviklingsråd. Det er ligeledes Hovedstadens Udviklingsråd, der træffer afgørelse om hvorvidt der kræves zonelovstilladelse.

Anlæg m.v., som etableres midlertidigt, men som ikke er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes som permanente.

### 8.3 Status i Regionplan 2001 for Roskilde Amt

Regionplanoplysninger stammer fra Forslag til Regionplan 2001 for Roskilde Amt som mht. nedenstående punkter udspringer fra den hidtil gældende Regionplan for Roskilde Amt, 1997.

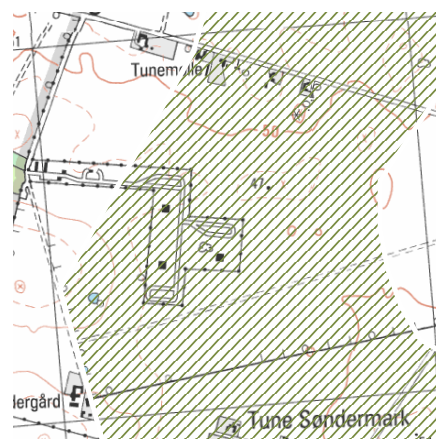
Begge områder er beliggende i landzone i Roskilde Amt.

### ***Operationsområde Svælgsgård ligger i ”Kulturhistorisk interesseområde”***

”Snoldelev-Hastrup-området” som Operationsområde Svælgsgård er en del af, er kulturhistorisk interesseområde med udvalgte områder, hvor kulturspor og landskab på særlig tydelig måde fortæller om tidligere tiders levevilkår, bosætning og erhverv. Indenfor de kulturhistoriske interesseområder skal karakteristiske kulturspor og kulturlandskabelige helheder søges bevaret og i nødvendigt omfang plejet.

### ***Skovrejsning***

Den østlige del af Afskydningsområde Tune er udpeget som skovrejsningsområde. Det er hensigten, at skovrejsningsområderne skal friholdes for byudvikling samt vindmølleklynger og vindmølleparker. Det område af Afskydningsområde Tune som ikke er udpeget som skovrejsningsområde, ligger i område hvor skovrejsning er mulig.



**Figur 3 Grøn skravering viser område udpeget som Skovrejsningsområder i Regionplan 1997 for Roskilde Amt. Baggrundskort: 4 cm. kort fra KMS.**

Operationsområde Svælgsgård ligger i et landbrugspligtigt område hvor skovrejsning er uønsket. Der må således ikke plantes skov. Juletræskulturer i kort omdrift, læhegn og vildtremiser er ikke omfattet af denne bestemmelse. Bestemmelsen kan i særlige tilfælde dispenseres af amtsrådet.

### ***Grundvandsbeskyttelse***

Begge områder er beliggende i særligt sårbare områder med særlige drikkevandsinteresser. Som hovedregel gives der i sådanne områder ikke tilladelse til erhverv, der indebærer grundvandstruende aktiviteter, nedgravning af olie- og kemikalietanke, nedsivning af spildevand fra samlede bebyggelser eller anvendelse af slagge og flyveaske fra forbrændingsanlæg, der kræver anmeldelse til eller tilladelse fra amtsrådet.

### ***Vindmølleplanlægning***

Begge områder ligger i område hvor vindmøller i visse tilfælde kan opstilles. I disse områder må der dog ikke opstilles mølleparker. Ansøgning om opstilling af enkeltmøller og klynger skal i disse områder vurderes af Roskilde Amt, med henblik på at varetage naturbeskyttelsesinteresser og beskytte tekniske anlæg, samtidig med at den bedst mulige udnyttelse af vindenergien sikres.

## 8.4 Status i kommuneplan

### *Operationsområde Svælgsgård, Ramsø Kommune*

I kommuneplanen er følgende forhold omkring Operationsområde Svælgsgård beskrevet.

#### *Kulturhistorisk interesseområde*

Operationsområdet ligger i et kulturhistorisk interesseområde, hvor karakteristiske kulturspor og kulturlandskabelige helheder skal søges bevaret.

#### *Jord af høj dyrkningsværdi*

Stort set hele Ramsø kommune er karakteriseret som jord af høj dyrkningsværdi. Arealerne skal i videst muligt omfang forbeholdes landbrugsmæssig anvendelse, forudsat der ikke er andre regionale interesser i området.

#### *Særlige drikkevandsinteresser*

Hele Ramsø Kommune er udpeget som område med særlige drikkevandsinteresser. Her må særligt grundvandstruende aktiviteter og anlæg som hovedregel ikke placeres.

### *Afskydningsområde Tune, Greve Kommune*

#### *Jordbrugsområde*

At et område er udlagt til jordbrugsområde i Greve Kommuneplan har følgende konsekvenser: At området udlægges til jordbrugsformål og at det under vidtgående hensyn til jordbrugs- erhvervene søges sikret, at landskabets nuværende karakter med levende hegn, diger, grøfter, trægrupper, søer, vandhuller og moser m.v. bevares og styrkes ved naturpleje, ved aftaler med de enkelte grundejere, samt at det åbne land gøres tilgængeligt for offentligheden ved anlæg af landskabsstier.

## 8.5 Naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser omfatter bl.a. en række naturtyper, beskyttelseslinier for nogle markante landskabselementer, samt offentlighedens adgang.

#### *Beskyttede naturtyper.*

Naturbeskyttelseslovens § 3 indeholder bestemmelser om en generel beskyttelsesordning for naturtyperne sø, mose, eng, overdrev, hede, strandenge og strandsumpe over en vis mindstestørrelse. Amtsrådet kan dispensere fra bestemmelserne vedrørende beskyttede naturtyper.

I medfør af lovens §§ 5-6 er der udstedt bekendtgørelse nr. 572 af 26. juni 1992 om beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger m.v. (naturtypebekendtgørelsen), der fastlægger den nærmere afgrænsning af de beskyttede naturtyper samt fastsætter de nærmere regler for amtsrådenes administration af ordningen.

I det følgende gives en kort beskrivelse af, hvilke restriktioner, der gælder for de beskyttede naturtyper, der forefindes på Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune. Der henvises i øvrigt til siderne 20-53 i Skov- og Naturstyrelsens "Vejledning om registrering af beskyttede naturtyper", fra 1993.



### ***Søer og vandløb***

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m<sup>2</sup>, eller af vandløb eller dele af vandløb som er udpeget som beskyttede efter loven. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Søer, der er mindre end 100 m<sup>2</sup>, er beskyttede, når de ligger i en af de beskyttede naturtyper, hvis samlede område er på 2500 m<sup>2</sup> og derover. Søen vil her være beskyttet som en integreret del af området. Derudover er søer under 100 m<sup>2</sup> beskyttede, når de indgår som en del af et beskyttet vandløb, eller ligger inden for fredskov. Vandhullet på operationsområdet er over 100 m<sup>2</sup> og derfor beskyttet efter lovens bestemmelser.

Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af moser, heder, strandenge, strandsumpe og lignende samt ferske enge og overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med søer er større end 2500 m<sup>2</sup> i sammenhængende areal. Det skal her bemærkes, at pleje af arealerne i form af slåning, græsning el. lig. ikke strider mod denne bestemmelse.

Små biotoper, der er mindre end 2500 m<sup>2</sup> er i øvrigt omfattet af beskyttelsesordningen, hvis de støder op til eller indgår i arealer med andre beskyttede naturtyper, og det samlede areal er 2500 m<sup>2</sup> eller derover. Overdrevsarealerne på de to terræner er beskyttet efter ovennævnte bestemmelser.

### ***Generelle retningslinier***

Skov- og Naturstyrelsen har udarbejdet nogle generelle retningslinier for administrationen af de generelle beskyttelsesbestemmelser i Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4, set i forhold til forsvarets anvendelse af øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner. Retningslinierne vedlægges som bilag 3.

## **8.6 Museumsloven**

Arkæologiske anlæg (i loven benævnt jordfaste fortidsminder), herunder grave, gravpladser, bopladser, ruiner m.v., som ikke er fredet efter Naturbeskyttelsesloven, er beskyttet af museumslovens § 26. Loven omfatter også eventuelle fortidsminder, der endnu ikke er registreret, men som f.eks. kommer til syne ved jordarbejder. Loven administreres af Rigsantikvaren ved Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat.

Findes der under jordarbejder fortidsminder, som er beskyttet efter museumsloven, skal arbejdet straks standses og fundet anmeldes til Rigsantikvaren. Denne beslutter snarest, om arbejdet kan fortsætte, eller om det eventuelt skal indstilles, indtil der er foretaget en undersøgelse. De kendte fortidsminder er registreret i Nationalmuseets sogneregister med et sognebeskrivelsesnummer ("Sb.nr."). Numrene er fortløbende indenfor de enkelte sogne. De enkelte registrerede lokaliteters nøjagtige udstrækning og beliggenhed er ikke altid kendt. Varetagelse af de arkæologiske interesser sker i et samarbejde mellem Garnisonskommandantskabet og Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat.

## **8.7 Offentlighedens adgang til naturen**

I forbindelse med spørgsmålet om offentlighedens adgang til forsvarets arealer skal der henvises til beretning fra 1974 om forsvarets arealer, udarbejdet af Forsvarsministeriet og Ministeriet for kulturelle anliggender. Heraf fremgår bl.a., at det er et almindeligt gældende princip, at der som udgangspunkt er forbud mod civil færdsel på militære skydeterræner og øvelsespladser, og at en åbning af forsvarets arealer i hvert enkelt tilfælde må overvejes nøje.

## FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER

### 9 Forsvarets fremtidige behov og ønsker

I forbindelse med udarbejdelsen af nærværende drifts- og plejeplan har Kontrol- og Luftforsvarsgruppen beskrevet de fremtidige ønsker for anvendelsen af operations- og afskydningsområdet frem til år 2015.

Militært set er der ikke længere noget øvelsesmønster for områderne. Kontrol- og Luftforsvarsgruppen har givet udtryk for, at man ønsker et kønt område, som kan skabe rammerne om en god arbejdsplads og som er nemt at holde.

#### 9.1 Operationsområde Svælgsgård

De fremtidige behov og ønsker vil ikke ændre området hvad angår nybygning, anlæg eller terrænændringer.

#### 9.2 Afskydningsområde Tune

Der vil blive placeret en HAWK enhed i området i nær fremtid. Dette medfører, at der skal foregå jordarbejder i forbindelse med etablering af radarhøje, afskydningsramper, vejanlæg m.v.

Ligeledes er der mulighed for rejsning af en pavillon til badebygning. Badebygningen forventes placeret i forbindelse med de nuværende bygninger ved indgangen til afskydningsområdet. Forsvarets Bygningstjeneste forestår udarbejdelsen af tegninger samt div. ansøgninger.

Som nævnt ovenfor er den fremtidige terrænanvendelse af afskydningsområdet endnu ikke fuldstændig fastlagt. Kontrol- og Luftforsvarsgruppen forventede, at den endelige udarbejdelse af nærværende drifts- og plejeplan ville kunne tage højde for, at der i løbet af 2001 og 2002 vil foregå grave- og byggeaktivitet og af denne grund er planens færdiggørelse blevet udskudt. I november 2001 forelå der byggetilladelse fra Greve Kommune og landzonetilladelse fra HUR til etablering af de nævnte arbejder som endeligt forventes overdraget til brugerne ultimo august 2002. Forsvaret har dog ikke været i stand til at udarbejde endelige detaljerede planer for grave- og byggeaktiviteterne inden nærværende plans afslutning, hvorfor de senere vil blive tilføjet planen som et plantillæg hvis de skønnes over bagatelgrænsen for plantillæg.

#### 9.3 Offentlighedens adgang

Der vil også fremover være mulighed for guidede ture på begge områder. Kontakten skal rettes til velfærdsofficeren på Flyvestation Skalstrup. I øvrigt vil begge områder fortsat være lukket for offentligheden.

## 10 Skov- og Naturstyrelsens forslag til beskyttelse og forbedring af naturværdier og offentlighedens adgang

### 10.1 Forslag til en overordnet målsætning for områdets fremtidige naturtilstand

Det er Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at begge arealer generelt skal plejes ekstensivt således, at flora og fauna sikres bedst mulige forhold under respekt for forsvarets og civile aktiviteter. De ekstensive plejetiltag bør også fremover udføres uden anvendelse af gødning og sprøjtning.

Det er Skov- og Naturstyrelsens ønske, at tilgodese og gavne forholdene for den spændende flora og fauna som har indfundet sig på områderne i den tid de har tilhørt forsvaret.

Ud fra de anvendelsesmæssige og biologiske betragtninger foreslås det, at den fremtidige generelle målsætning for områdernes natur- og plejetilstand bliver et åbent overdrevsareal med spredte krat og buske.

### 10.2 Forbedringer i plejen af overdrevet

#### *Fjernelse af løbegange, pigtråd og rester af dobbelthejn*

På overdrevet bør skjulte løbegange og rester af pigtråd, som findes spredt ud over begge arealer, fjernes. I forbindelse med etableringen af løbegangene er der nedrammet t-jern, som bør trækkes op, da de ellers vil udgøre en fare under færdsel i mange år fremover. Sandsækkene kan tømmes i løbegangene og fjernes. Pigtråden er efterhånden tilgroet og skjult af vegetationen. Derved ses den ikke af dyr og mennesker og udgør en alvorlig fare under færdsel. På Afskydningsområde Tune er der stadig rester af et ældre dobbelthejn. Disse rester bør fjernes fuldstændig.

Ved at fjerne ovennævnte løbegange, pigtråd og rester af ældre hegnssætning vil der blive åbnet op for plejetiltag, som begrænser den stigende tilgroning af træer og buske på overdrevne. Ud over at for kraftig tilgroning kan være et problem ved at træer og buske overskygger overdrevets lyskrævende flora, er der også et negativt overvågningsmæssigt aspekt i for kraftig tilgroning. Krat er langt sværere at afpatruljere og overvåge.

#### *Afgræsning eller slåning*

Græsning eller slåning vil forbedre forholdene for den lysåbne, nøjsomme græs- og urtevegetation, som udgør levested for mange sjældne og interessante planter og dyr. Normalt er økonomien i forbindelse med græsning belastet af store omkostninger til hegnssætning. På begge områder er der imidlertid allerede opsat et kraftigt ydrehegn, og denne omkostning er derfor allerede afholdt.

Til afgræsning er der normalt flere dyr som f.eks. heste, kvæg, geder m.fl., der er anvendelige. Skov- og Naturstyrelsen vurderer i dette tilfælde, at det kun er får, som vil kunne anvendes. Dette valg skal bl.a. ses i forhold til:

- Områdets karakter med mange fintfølede tekniske installationer som vil kunne ødelægges af større dyr.
- At får ikke optræder jorden.
- At får er fredsommelige overfor mennesker.

	<b>Fordele</b>	<b>Ulemper</b>
<b>Fåregræsning med en lille flok får, op til 5 moderdyr på hvert område.</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Lavt omkostningsniveau.</li> <li>• Ekstensiv græsning skaber gode forhold for sjældne plante- og dyrearter.</li> <li>• Yderhegn friholdes stort set for opvækst hvilket kan spare omkostninger til nedskæring af træer og buske i hegn.</li> <li>• Fjernelse af næringsstoffer vil forbedre overdrevets plante og dyreliv. Værdifulde overdrev er netop kendetegnet ved en begrænsning i tilgængelige næringsstoffer.</li> <li>• Begrænsning i udbredelse af vedplanter. Får foretrækker græsser og urter, men græsser også gerne stikkende og bittert smagende vækster.</li> <li>• Velegnede til bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo og gyvel. To aggressive arter det normalt er dyrt og vanskeligt at bekæmpe.</li> <li>• Velegnede til græsning af skrænter.</li> <li>• Får passer ind i landskabet, og græsning med får har en kulturhistorisk værdi.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kabelbakker i 50 cm. højde bør lægges i riste i jorden, således at fårene kan afgræsse hele området.</li> <li>• Der vil være får over hele arealet og dermed ekskrementer.</li> <li>• Fårene skal have adgang til frisk vand og evt. et læskur ved helårsgræsning.</li> <li>• Fårene skal fjernes når der slippes hunde ud på arealet i forbindelse med overvågning.</li> <li>• Dybe grøfter skal dagligt overvåges for tilskadekomne får.</li> </ul>
<b>Slåning</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Muligt at fastsætte intensiteten og slåningstidspunkt præcist efter sjældne og interessante plantearter.</li> <li>• Ingen problemer i forbindelse med løse hunde.</li> <li>• Hvis det afslåede materiale fjernes vil der ske en fjernelse af næringsstoffer, hvilket vil forbedre overdrevets plante og dyreliv. Værdifulde overdrev er netop kendetegnet ved en begrænsning i tilgængelige næringsstoffer.</li> <li>• Slåning vil typisk kun skulle foretages én gang årligt.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Dyrt og arbejdskrævende at fjerne afslået materiale hvilket er nødvendigt, hvis man ønsker at give overdrevsfloraen gode etableringsmuligheder.</li> <li>• Slåning vil typisk blive foretaget én gang årligt. Biologisk set er dette et kraftigt indgreb, som kan have negativ påvirkning på følsomme dyre- og plantearter.</li> <li>• Vanskeligt og dyrt at foretage slåning på skrænter og imellem kabelbakker.</li> </ul>

Hvis der vælges pleje i form af slåning bør vegetationen slås mindst én gang årligt, og efter tørring på arealet i en til to uger fjernes det afslåede materiale. Slåningen bør ske så sent på sommeren som muligt, d.v.s. i august, eller tidligst fra 15. juli. Herved vil der ret hurtigt opstå en meget varieret, lav, lysåben overdrevsvegetation af blomsterplanter, i modsætning til den nuværende ret monotone græsvegetation, domineret af draphavre.

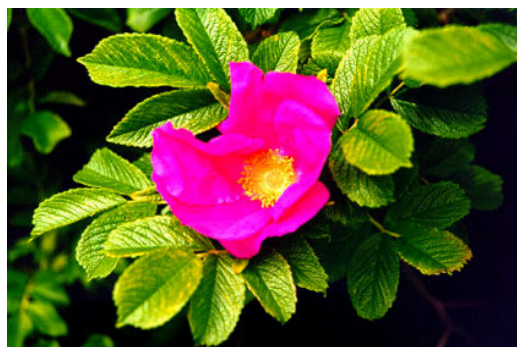
På overdrevet findes enkelte Rødgran, Østrigsk Fyr og rosenbusken Rynket Rose. Disse arter stammer ikke oprindeligt fra Danmark og er et unaturligt element i landskabet. Udbredelsen af gran- og fyrretræerne er begrænset, og træerne vil formentlig langsomt gå til. Det vurderes derfor ikke nødvendigt at fjerne eller pleje disse træer.

### ***Bekæmpelse af Rynket Rose***

Planten blev indført til Danmark i 1800-tallet som prydblade fra det nordøstlige Asien og blev første gang observeret forvildet i naturen i 1875.

Rynket Rose, figur 4, er en aggressiv rose som tåler salt, tørke og stærk vind, og arten spreder sig især på sandede jorder. Rynket rose formerer sig dels med frø og dels med rodsrud. Skud fra roden gør, at en enkelt plante kan brede sig over store områder, f.eks. på overdrev.

Frøene kan spredes af dyr og mennesker eller flyde på vand. De tåler saltvand, og kan derfor sprede sig til småøer, holme og strande i hele landet. Fugle holder meget af hyben fra rynket rose. Både når fugle spiser hyben, hvor de sidder og drysler med frøene, og når frøene har været en tur igennem fuglenes mave, kan arten sprede sig, endda over store afstande.



**Figur 4 Rynket Rose. Foto Skovfoged Hans-Jørgen Stoltz.**

Det foreslås at Rynket Rose graves op og fjernes fuldstændig. For at forhindre rosen i at skyde igen fra roden, der kan befinde sig dybt nede i jorden, er det vigtigt at få så meget som muligt af roden med op. Et sådant indgreb vil desuden kræve tilladelse fra Hovedstadens Udviklingsråd efter naturbeskyttelseslovens §3 da rosenbuskene befinder sig på overdrevet.

Det er vigtigt ikke at fjerne vilde danske rosenarter som Glat Hunderose, Æblerose og Blågrøn Rose som er oprindelig og hjemmehørende i Danmark, se figur 5.

I modsætning til Rynket Rose danner disse rosenarter høje buske.



**Figur 5 Hunderose. Foto skovfoged Hans-Jørgen Stoltz.**

Slåenkrattet ved skyttegraven bør bevares, da det bidrager til en mosaikstruktur, og derved er med til at skabe et varieret dyre- og planteliv. Udbredelsen af hjemmehørende træer og trægrupper er en integreret del af et overdrev og en vigtig del af naturtypens artsdiversitet. Ofte kan det dog være et problem, at træer breder sig og overskygger overdrevets lyskrævende flora. Det foreslås derfor, at den nuværende udbredelse bevares, og at slåning eller græsning skal være medvirkende til at hindre yderligere udbredelse.

### 10.3 Forbedringer i plejen af vandhullet på Operationsområde Svælgsgård

Det bør sikres, at der ikke er tilløb til søen fra operationsområdets overfladevand.

Der har været olieforurenede jord umiddelbart op ad søen. Det bør i forbindelse med drifts- og plejeplanen sikres, at denne jord fjernes eller renses.

For at få solindstråling og dermed højere vandtemperatur i søen foreslås det, at pilebuske ryddes langs sydsiden mod vest hen til hyldetræet. Et gammelt andehus pynter ikke, og foreslås fjernet. Selve vandfladen bevares som åben, og sumpvegetation af dunhammer m.v. bør ikke brede sig yderligere. Den fjernes løbende ved opfiskning med en rive eller lignende. Oprensning af bunden skønnes ikke at være aktuelt.

### 10.4 Bortledning af vand

Operationsområde Svælgsgård er drænet ved små grøfter langs alle vejene. Vandet samles i et opsamlingsbassin ved indgangen, som herefter er koblet på det kommunale overfladevandsystem. Af hensyn til områdets bygninger og anvendelse vedligeholdes grøftesystemet som hidtil.

### 10.5 Fuglekasser

Det er meget positivt, at der er opsat fuglekasser i området. Successen er allerede stor, idet der yngler adskillige par stær og musvit i småfuglekasserne, samt 1 par Tårnfalke i falkekassen. Kasserne bør vedligeholdes og tømmes hvert år. Der kan eventuelt godt hænges væsentligt flere kasser op i området, eksempelvis Stærkasser på gavle af bygninger m.v.

### 10.6 Bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo

Personalet har oplyst at der i tidens løb har været enkelte planter af Kæmpe Bjørneklo. Kæmpe Bjørneklo har den uheldige egenskab, at den fortrænger langt de fleste dyr og planter fra voksestedet, da de ikke trives i mørket under plantens store blade. En enkelt Kæmpe Bjørneklo spreder flere tusinde frø i løbet af sin levetid på 2-3 år, hvorfor den hurtigt kan brede sig over store arealer.

Skov- og Naturstyrelsen finder det væsentligt, at Kontrol- og Luftforsvarsgruppen fortsætter sin indsats i bekæmpelsen af Kæmpe Bjørneklo på terrænet også i den kommende 15 års periode. Græsning med får vil kunne forhindre udbredelse af Kæmpe Bjørneklo, men hvis græsning ikke vælges som plejemetode har Skov- og Naturstyrelsen følgende forslag til fremtidig bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo: Bekæmpelse kan foregå enten ved slåning, rodstikning i 25 cm dybde eller opgravning. Viser det sig i løbet af sommeren, at enkelte planter er blevet overset, er det vigtigt, at disse ikke får lov at sprede frø. Dette forebygges ved, at afskære blomsterstanden og brænde den inden frøene er modnet.

Kæmpe Bjørneklo kan forveksles med *Kvan* og *Angelik*, to plantearter det er vigtigt ikke at fjerne.

### 10.7 Offentlighedens adgang

Adgangsforholdene bør være uændrede i overensstemmelse med hidtidige regler. Det vil sige, at der fortsat ikke vil være offentlig adgang, men at guidede ture kan arrangeres ved kontakt til Flyvestation Skalstrup.

## 11 Kommentarer og ønsker fra eksterne bidragydere

Med en skrivelse den 15. maj 2001 orienterede Skov- og Naturstyrelsen Roskilde Amt, Ramsø og Greve Kommune, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Entomologisk Fredningsudvalg, Dansk Botanisk Forening, Danmarks Jægerforbund, Kulturmiljørådet for Roskilde Amt, Roskilde Museum og Greve Museum om at en drifts- og plejeplanlægning for områderne var igangsat. Styrelsen indkaldte i den anledning eventuelle skriftlige bidrag fra de pågældende myndigheder og organisationer til planlægningen. Om formålet med drifts- og plejeplanlægningen hed det, at

*“Planen skal fastlægge retningslinierne for benyttelse, drift og pleje af terrænerne, således at der opnås en tilfredsstillende opfyldelse af forsvarets behov for overvågnings- og øvelsesmæssige aktiviteter samtidig med at de naturbeskyttelsesmæssige, rekreative og kulturhistoriske interesser tilgodeses.*

*Drifts- og plejeplanlægning vil omfatte udarbejdelse af kort, registrering af naturtyper og flora- og faunamæssige forhold, fastlæggelse af plejebehov samt en afvejning af benyttelses- og beskyttelseshensyn.*

### **Bidrag**

*Det er et vigtigt formål med planlægningen at tilvejebringe al relevant information om terrænerne og sikre, at de til områderne knyttede interesser kan indgå i afvejningerne. Materiale, som bør indgå i den kommende driftsplanlægning og ønsker til den kommende arealdrift, ønskes derfor oplyst.”*

Endvidere hed det, at

*“Skov- og Naturstyrelsen er opmærksom på, at amtet og kommunen ikke kan give en generel godkendelse af en kommende drifts- og plejeplan for området, men at der skal søges om tilladelse til de af planens tiltag der vurderes at kræve en sådan. Skov- og Naturstyrelsen håber dog, at amtet og kommunen vil involvere sig i og acceptere afvejningen mellem de forskellige interesser i forbindelse med drifts- og plejeplanlægningen. Efter styrelsens opfattelse bør det herefter være således, at forsvaret som bruger af planen kan have en berettiget forventning om, at amtet og kommunen vil administrere relevant lovgivning med udgangspunkt i drifts- og plejeplanen. Der tænkes her navnlig på Lov om Planlægning og Naturbeskyttelsesloven. Tiltag som der i forbindelse med udarbejdelse af planen har været enighed om, og som kræver tilladelse, bør der således umiddelbart kunne meddeles tilladelse til. Dette er en af baggrundene for i det hele taget at iværksætte en planlægning af denne type.”*

Efter udarbejdelse af udkast til en drifts- og plejeplan for områderne blev det tilsendt bidragyderne til kommentering. Styrelsen bad om at eventuelle bidrag var fremsendt til styrelsen senest den 18. juni 2001. Tilsendte bidrag blev skrevet ind i planen således at bidragydernes behov og ønsker blev anskueliggjort. Forsvaret og Skov- og Naturstyrelsen afholdt derefter et internt afvejningsmøde og fremsendte efterfølgende den endelige plan til de interne og eksterne bidragydere.

### **11.1 Roskilde Amt**

På baggrund af luftfoto har amtet registreret vandhullet på Operationsområde Svælgsgård som værende omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. På baggrund af oplysningerne i nærværende plan vil områdernes overdrev for fremtiden blive betragtet som omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Amtet oplyste, at planlovskompetencen er overgået til Hovedstadens Udviklingsråd.

### **11.2 Ramsø Kommune**

Ingen bemærkninger til planudkastet.

### **11.3 Greve Kommune**

Ingen bemærkninger til planudkastet.

### **11.4 Roskilde Museum**

Museet er ansvarlig for arkæologi på både Afskydningsområde Tune og Operationsområde Svælgsgård, men den nyere tids kulturhistorie varetages af Greve Museum for Afskydningsområde Tune og af Roskilde Museum for Operationsområde Svælgsgårds vedkommende.

Museet havde ikke umiddelbart kendskab til kulturspor på de områder der hører under Roskilde Museum, men påpegede at museet ikke har foretaget undersøgelser i områderne, hverken hvad angår arkæologi eller den nyere kulturhistorie (f.eks. angående feltbefæstningen ”Tunestillingen”)

### **11.5 Greve Museum**

Fremsendte ingen kommentarer.

### **11.6 Kulturmiljørådet for Roskilde Amt**

Fremsendte ingen kommentarer.

### **11.7 Dansk Ornitologisk Forening**

Fremsendte ingen kommentarer.

### **11.8 Bidrag fra Friluftsrådet**

Ingen bemærkninger til planudkastet.

### **11.9 Bidrag fra Danmarks Naturfredningsforening**

Fremsendte ingen kommentarer.

### **11.10 Bidrag fra Danmarks Jægerforbund**

Regionsbestyrelsen har bemærket sig, at der ikke foregår jagt i området i øjeblikket, og at der i styrelsens forslag til beskyttelse og forbedringer af naturværdier og offentlighedens adgang ej heller er taget stilling til dette i fremtiden, ligesom der heller ikke er taget stilling til bekæmpelse af skadevoldende vildt. Danmarks Jægerforbund mener, at et sådan tiltag for god ordens skyld også bør indgå i nærværende plan.



Regionsbestyrelsen er positivt indstillet overfor planens tiltag, som absolut forventes at forbedre levevilkårene for såvel flora som fauna også udenfor området i de omkringliggende mere intensivt drevne landbrugsområder.

## AFVEJNING

### 12 Afvejning af benyttelse og beskyttelse

I dette afsnit redegøres for de overvejelser, der ligger til grund for afvejningen af de fremsatte ønsker beskrevet i afsnit 9, 10 og 11.

#### 12.1 Vurdering af ønsker og forslag fra forsvaret

Forsvarets overordnede ønske om at områderne skal holdes som kønne områder der er nemme at holde, er ikke i strid med andre institutioner eller organisationers ønsker til områderne.

#### 12.2 Skov- og Naturstyrelsens ønsker til forbedringer af naturområder

Styrelsens generelle ønske om at områdernes natur- og plejetilstand bliver åbne overdrevsarealer med spredte krat og buske er sammenfaldende med forsvarets opfattelse af kønne områder.

Styrelsens øvrige forslag til beskyttelse og forbedringer af naturværdierne har ikke givet anledning til en egentlig afvejning da de falder ind under forsvarets og de eksterne bidragyderes ønsker og forslag.

#### 12.3 Afvejning af ønsker og forslag fra bidragyderne

Planens få bidrag har været af en sådan karakter at de uden problemer er tilføjet planen.

#### *Bidrag fra Danmarks Jægerforbund*

Danmarks Jægerforbund rejser spørgsmålet omkring valg af en jagtofficer til varetagelse af jagt- eller reguleringstiltag. Under afvejningen er emnet blevet diskuteret, men Kontrol- og Luftforsvarsgruppen skønnede det ikke for nuværende nødvendigt med en jagtofficer på områderne. Dette skal ses ud fra områdernes begrænsede udbredelse, at begge områder er under tæt hegn og at der hidtil ikke har været problemer med skadevoldende vildt.

## PLAN

Denne del af drifts- og plejeplanen indeholder en anvisning af, hvorledes den ovenfor gennemgåede afvejning kan realiseres i praksis, herunder hvordan den skal udmøntes i retningslinier for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring.

### 13 Fremtidige retningslinier

#### 13.1 Generelle retningslinier for den fremtidige benyttelse

Retningslinierne for den fremtidige anvendelse af Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune skal tilgodese følgende forhold:

- At terrænet er udlagt som militært område, og derfor fortsat skal kunne opfylde forsvarets behov for uddannelsesaktiviteter.
- At den militære benyttelse sker under hensyntagen til landskabelige, biologiske og rekreative værdier, som i drifts- og plejeplanen søges fastholdt og udbygget.

#### 13.2 Plejeforanstaltninger

##### *Løbegange, pigtråd og rester af dobbelthege*

Skjulte løbegange, rester af pigtråd, t-jern mm. fjernes, sandsækkene tømmes i løbegangene hvorefter sækkene fjernes. Tiltagene udføres i løbet af planperiodens første 5 år, dvs. senest år 2005.

##### *Afgræsning*

I løbet af 2001 undersøger flyvestationen mulighederne for at indgå aftale med lokale fåreavlere. Såfremt der findes lokale fåreavlere som er interesserede i afgræsning, påbegyndes arbejdet med at skabe mulighed for fårepassage til stort set alle områder. Arbejdet udføres i løbet af 2002. I løbet af 2002 entreses med lokale fåreavlere omkring afgræsning med får, og der opsættes drikketrug/automater i samråd med fåreavleren. Opsætning af ét læskur per terræn bør overvejes, således at fårene kan søge ly mod vedvarende regn og blæst. Der bør vælges enkle og stabile løsninger med et minimum af behov for tilsyn. I forbindelse med den daglige drift skal der indlægges et dagligt tilsyn af får, som kan være faldet i de dybe grøfter. Pga. af den relative lave vandstand i grøfterne skønnes det ikke at fårene vil være i livsfare hvis de falder i, men af dyrevelfærdsmæssige årsager vil et dagligt tilsyn sikre mod unødige lidelser.

Ud fra en generel betragtning af områdernes produktion af græsningsmateriale bør der udsættes op til 5 moderdyr per areal. Det er vigtigt at dette tal betragtes som vejledende da variation i temperatur og nedbør fra år til år kan ændre primærproduktionen og dermed skabe behov for en regulering af græsningstrykket. Eneste reguleringsmekanisme er antallet af dyr, da **tilskuds fodring ikke må forekomme** af hensyn til den nøjsomme flora og fauna som græsningen netop skal være med til at fremme.

Græsningsaftalen i 2003 bør være af uformel karakter, da første års græsning vil have karakter af forsøg. I 2004 udarbejdes en formel kontrakt mellem flyvestationen og fåreavlerne ud fra det første års erfaring.

#### ***Bekæmpelse af Rynket Rose***

I løbet af 2002 til og med 2006 graves Rynket Rose op og fjernes fuldstændig. Rødder der efterlades i jorden vil skyde igen det næstkommende forår, hvorfor roserne skal slås gentagne gange med buskrydder. Dette vil formodentlig slå de fleste roser ned, men buskrydning vil højst sandsynligt være nødvendig i en årrække for at udpine de stærkeste roser.

#### ***Pleje af krat***

Nuværende udbredelse bevares. Evt. yderligere udbredelse hindres ved græsning eller buskrydder.

#### ***Pleje af vandhul på Operationsområde Svælgsgård***

Olieforurennet jord umiddelbart op ad søen fjernes i løbet af 2001.

Pilebuskene langs sydsiden og mod vest hen til hyldetræet ryddes inden år 2005. Andehuset fjernes. I hele planperioden fjernes yderligere udbredelse af dunhammer ved opfiskning med rive eller lignende.

#### ***Bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo***

Planterne holdes nede af de græssende får. Områder hvor fårene ikke kan nå planterne bekæmpes de enten med slåning, rodstikning i 25 cm dybde eller opgravning.

### **13.3 Retningslinier for brug af gødskning og sprøjtning**

Brug af gødskning samt sprøjtning med kemiske midler på områderne er ikke tilladt.

### **13.4 Retningslinier for offentlighedens adgang**

Muligheden for guidede ture på begge områder fastholdes. Kontakten rettes til velfærdsofficeren på Flyvestation Skalstrup.

Ud over guidede ture vil begge områder fortsat være lukket for offentligheden.

### **13.5 Nødvendige tilladelser til plejetiltag eller etablering af nye anlæg**

#### ***Faste stillinger og anlæg i relation til myndighedsgodkendelse***

Flytning af eksisterende, permanente anlæg, samt etablering af nye, permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter kan kræve tilladelser fra myndighederne. Afgørelsen om hvorvidt der kræves zonetilladelse træffes af Hovedstadens Udviklingsråd. Tilsvarende er det kommunalbestyrelsen der ud fra en samlet vurdering, træffer afgørelse om hvorvidt der foreligger lokalplanpligt.

Gennemførelse af pleje af terrænets eneste sø kræver tilladelse efter naturbeskyttelsesloven, idet søen har et areal på over 100 m<sup>2</sup>. Tilladelse søges hos Hovedstadens Udviklingsråd.

Overdrevsarealerne er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Ændringer af tilstanden på disse arealer kræve ligeledes tilladelse fra Hovedstadens Udviklingsråd. Såfremt rydningen af

Rynket Rose foregår på overdrevene vil indgrebet kræve tilladelse fra Hovedstadens Udviklingsråd.

Relevant lovgivning fremgår af drifts- og plejeplanens kap. 8

### **13.6 Planændringer**

#### ***Nye, faste stillinger/anlæg kræver planændring i relation til nærværende drifts- og plejeplan***

Etablering eller flytning af permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter, som ikke fremgår af grundkort og øvelseskort, kræver planændring.

Anlæg m.v., som etableres midlertidigt, men som *ikke* er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes som permanente.

#### ***Midlertidige anlæg***

Ved midlertidige anlæg og terrænpunkter forstås anlæg og terrænpunkter, der er fjernet inden 1 måned fra etablering/opstilling. Sådanne kan frit etableres indenfor terrænet, forudsat at etableringen ikke indebærer en påvirkning af arealet eller de omgivende arealer, der er i strid med de retningslinier/restriktioner, der er givet for det pågældende område.

## ØKONOMI

### 14 Økonomiske konsekvensberegninger

De nedenfor anførte konsekvensberegninger udgør en afgørende forudsætning for drifts- og plejeplanens gennemførelse. Såfremt årlig ressourcetildeling ikke er i samklang med erkendt og budgetteret behov, vil dette således medføre reduktion i forhold til handlingsplanens implementering.

De økonomiske overslag repræsenterer det på planlægningstidspunktet bedst mulige skøn. Konsekvensberegninger omfatter de af planens aktiviteter, der ligger *ud over* den nuværende løbende drift af terrænet, og som skal sikre eller forbedre områdets naturmæssige værdier. Beregningerne er udført med gældende entreprenørpriser fra år 2002. Arbejdsopgaver som udføres af flyvestationen, vil højst sandsynligt kunne udføres med lavere omkostninger, når egen maskinpark og fastansat personale anvendes.

#### 14.1 Budgetoverslag over udgifter til gennemførelse af drifts- og plejeplanen

##### *Løbegange, pigtråd og rester af dobbelthejn*

Til specialarbejder afsættes der 1 uge af 37 timer hvert år i den 5 årige periode. De 14 timer af de 37 timer anvendes traktor og vogn til bortkørsel.

Omkostninger til specialarbejder	37 timer x 180 kr/time	= 6660 kr
Omkostninger til traktor + vogn	14 timer x (300 + 90) kr/time	= 5460
Totalomkostning per år		= 12120

Totalomkostning for den 5 årige periode		= 60600
---	--	---------

##### *Afgræsning*

Det forventes at etablering af fårepassager kan udføres af en specialarbejder på 4 uger.

Omkostninger til specialarbejder	(37 x 4) timer x 180 kr/time	= 26640 kr
Omkostninger til passager, riste, låger, elhegnsapparat mv.		= 20000
2 drikkebrug/automater	2 x 1000	= 2000
2 læskure	2 x 3000	= 6000
Omkostning til hegn (Poda Hegn): (65 m x 20 kr/m)+(320 m x 20 kr/m)		= 7700

Totalomkostning		= 62340 kr.
-----------------	--	-------------

Det forudsættes at selve græsningsaftalen er udgiftsneutral for forsvaret.

Såfremt forsvaret eller fåreavleren vælger at fårene skal gå i mindre indhegninger således at de ikke kommer ud på områdernes veje, vil det have følgende økonomiske konsekvenser:

Svælgsgård		
Yderligere omkostninger til hegn	(2878 m x 20 kr/m)	= 57560
Tune		
Yderligere omkostninger til hegn	(3630 m x 20 kr/m)	= 72600

Sum af yderligere omkostning ved opdeling i små folde		= 130160
Total omkostning	(62340 + 130160)	= 192500 kr

Ud over ovenstående omkostninger vil der være behov for flytbare læskure og drikkebrug ligesom der skal tillægges mere tid til tilsyn af de små folde, opsætning af elhegnsapparat, græsningstryk mv.

### **Maskinel pleje af områderne**

Fra forsvarrets side er der ønske om at få anskueliggjort de økonomiske konsekvenser hvis det vælges at udføre en tilsvarende pleje uden får, men med maskinel. I dette tilfælde vil der skulle anvendes selvkørende slåmaskine på de flade arealer og kratrydder på de skrånede arealer. For at opnå en sammenlignelig kvalitet af den maskinelle pleje vil det være nødvendigt at opsamle materialet efter vejring.

Indkøb af selvkørende slåmaskine til højt, kraftigt græs		= 20000
Indkøb af kratrydder		= 7000
<b>Svælgsgård</b>		
Slåning med selvkørende slåmaskine	(4,7 ha x ((180 kr/time + 50 kr/time) x 7,4))	= 7999
Slåning med kratrydder	(1,9 ha x ((180 kr/time + 25 kr/time) x 14,8))	= 5765
Opsamling af materiale på flade områder	(4,7 ha x 2000 kr/ha)	= 9400
Opsamling af materiale på skrå områder	(1,9 ha x 2664 kr/ha)	= 5062
<b>Tune</b>		
Slåning med selvkørende slåmaskine	(3,1 ha x 1702 kr/ha)	= 5276
Slåning med kratrydder	(1,9 ha x 3034 kr/ha)	= 5765
Opsamling af materiale på flade områder	(3,1 ha x 2000 kr/ha)	= 6200
Opsamling af materiale på skrå områder	(1,9 ha x 2664 kr/ha)	= 5062
		= 77529 kr/år
Totalomkostning ved maskinel pleje	(77529 kr/år x 15 år)	= 1162935 kr.

Sammenligning af omkostninger ved pleje af græsområder		
	Omkostning i kr.	% fordeling i forhold til maskinel pleje
Græsning, får færdes på størstedelen af arealet	62340	5 %
Græsning, får færdes i flere mindre folde	192500	17 %
Tilsvarende maskinel pleje af græsområder	1162935	100 %

***Bekæmpelse af Rynket Rose***

Til specialarbejder afsættes der 2 dage af 7,5 timer hvert år i den 5 årige periode. De 7,5 timer af de 15 timer anvendes traktor og vogn til bortkørsel.

Omkostninger til specialarbejder	15 timer x 180 kr/time	= 2700 kr
Omkostninger til traktor + vogn	7,5 timer x (300 + 90) kr/time	= 2925
Totalomkostning per år		= 5625

Totalomkostning for den 5 årige periode = 28125

***Pleje af vandhul på Operationsområde Svælgsgård***

Til specialarbejder afsættes der 1 dag af 7,5 timer. De første 5,5 timer anvendes motorsav, de sidste 2 timer af de 7,5 timer anvendes traktor og vogn til bortkørsel.

Omkostninger til specialarbejder	7,5 timer x 180 kr/time	= 1350 kr
Omkostning til motorsav	5,5 timer x 25 kr/time	= 138
Omkostninger til traktor + vogn	2 timer x (300 + 90) kr/time	= 780
Omkostning til løbende vedligehold	4 timer x 180 kr/time	= 720

Totalomkostning = 2988

**Samlet omkostning for gennemførelse af planens tiltag**

Totalomkostning 60600 + 62340 + 28125 + 2988 = 154053 kr

Bemærk at følgende totalomkostning er under forudsætning af, at der vælges får til afgræsning i store indhegninger.



## **BILAG**

### **15 Oversigt over bilag**

**Bilag 1a og 1b: Grundkort over Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune.**

**Bilag 2: Bevoksningsliste for Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune.**

**Bilag 3: Retningslinier for forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4**



## Bevoksningsliste for Operationsområde Svælgsgård og Afskydningsområde Tune

Bevoksningslisten (afdelingernes særlige beskrivelse) er statusopgørelsen litra for litra pr. 1999.

Til de enkelte kolonner gives følgende kommentarer:

Afd.	Afdelingsnummer
Lit.	Litra(delareal)
Areal	Litraareal i hektar
B %	Bevoksningsprocent. For ikke fuldt sluttede bevoksninger angiver tallet % af normal slutning.
Årgang	Året for plantning (eller etableret selvforyngelse). Er sædvanligvis beregnet ud fra alderen fra frø ved at antage en plantealder på 2 år for løvtræ og 4 (3) år for nåletræ.
Alder	Alder fra frø på plantetidspunktet.
I %	Indblandingsprocent. Den indre arealfordeling mellem træarterne i en blandingsbevoksning.
PK	Boniteten for samtlige træartsforekomster udtrykt som produktionsklasse (gennemsnitlig årlig tilvækst pr. ha. i m <sup>3</sup> )
T	Taksationsmetode. E: enkelt-træmåling F: fuldtaksation, S: skøn, T: tælling
H	Højde i meter med 1 decimal.
D	Diameter i cm med 1 decimal.
Masse	Kubikmeterfastmasse – dels for litraen og dels pr. ha.

Bevoksningslisten er en status og indeholder derfor ikke tilvækst- og hugstoplejnings samt evt. afviklingstid for de enkelte bevoksninger.

### Forkortelser

ORE	= Overdrev/strandoverdrev	VEJ	= Bilfaste veje
SØ	= Sø	KLK	= Kaserne, lejr, garageområde
KRT	= Krat		



## **Retningslinier for forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til naturbeskyttelseslovens §§ 3-4.**

Store dele af forsvarets skyde- og øvelsesterræner er tidligere landbrugsarealer. Ved overgangen til militære øvelsesområder ekstensiveres landbrugsdriften enten kraftigt eller ophører helt, hvilket ofte muliggør forskellige beskyttede naturtypers opståen. Imidlertid hindrer dette ikke fortsat gennemførelse af de militære aktiviteter, som er områdernes hovedformål.

Som efter de hidtil gældende regler er naturbeskyttelseslovens §§ 3-4 nemlig ikke til hinder for en fortsættelse af de beskyttede arealers hidtidige benyttelse. Dette gælder også forsvarets hidtidige benyttelse af arealer og anlæg m.v.

Såfremt forsvaret ejer, erhverver eller lejer arealer, som ikke hidtil har været anvendt til øvelsesformål, vil en overgang til øvelsesformål, der medfører ændringer i tilstanden derimod kræve tilladelse.

En væsentlig intensivering af en hidtil militær benyttelse vil ligeledes kræve tilladelse fra den pågældende amtskommune, jfr. lovens §§ 3-4 og § 65, stk. 3.

### **Militære aktiviteter**

I tilfælde hvor et større areal anvendes til øvelsesformål (f.eks. Oksbøl skydeterræn) vil forskellige dele af området kunne have forskellig benyttelsesintensitet. Vurderingen af om en aktivitet kræver tilladelse efter lovens §§ 3-4 bør derfor ske på grundlag af intensiteten af det pågældende "delområdes" hidtidige anvendelse. Indenfor hvert "delområde" vil den hidtidige anvendelsesgrad kunne fortsætte.

F.eks. vil "delområder", hvor kørsel og lejlighedsvis bortslidning af vegetationen samt dozing, gravning og indgreb i vandløb har fundet sted, fortsat kunne benyttes på denne måde. Dette omfatter også flytning af de enkelte aktiviteter indenfor delområdet, f.eks. flytning af spor efter bæltekøretøjer. Variationer i aktiviteten, f.eks. ændringer af koncentrationen af bæltespor indenfor de mest benyttede arealer, må anses som i overensstemmelse med hidtidig benyttelse, i hvert fald inden for ret vide rammer.

Derimod vil et sammenhængende areal, der f.eks. ikke hidtil har været anvendt til kørsel med bæltekøretøjer eller lejlighedsvis indgreb i vandløb, ikke uden tilladelse kunne anvendes på denne måde.

Opførelse af permanente anlæg kræver som udgangspunkt tilladelse, f.eks. bygninger, skydevolde og skydebaner. Mindre enkeltstående indretninger (f.eks. "kulisser") af træ eller tilsvarende materiale, som let kan fjernes, kan dog etableres uden tilladelse.

Foranstaltninger som bevirker, at et areal varigt glider ud af den pågældende naturtypedefinition kræver tilladelse. Dette gælder f.eks. tilplantning af heder eller dræning af vådområder.

## **Ikke militære aktiviteter**

For ikke militære aktiviteter på øvelsesområder gælder de samme regler som for civile aktiviteter uden for øvelsesterrænet. Dette indebærer bl.a. at anlæg af vildtagre på beskyttede naturtyper inden for øvelsesterrænet kræver tilladelse efter naturbeskyttelsesloven.

## **Tvilstilfælde**

I tilfælde hvor forsvaret er i tvivl, om der kræves tilladelse til en aktivitet eller et anlæg, vil forespørgselsordningen i naturtypebekendtgørelsens § 8 kunne anvendes. Det vil sige, at forsvaret kan rette henvendelse til amtet, som inden 4 uger skal besvare forespørgslen. Der henvises i denne forbindelse til s. 24 f i vejledningen om naturbeskyttelsesloven.

## **Forvaltningsplaner**

I en række tilfælde vil det være hensigtsmæssigt, at der udarbejdes en forvaltningsplan for det pågældende militære øvelsesområde, f.eks. i form af en driftsplan. Herved vil man ofte kunne skabe de bedste rammer for den militære anvendelse samtidig med, at der tages hensyn til plante- og dyrelivet. Samtidig vil en forvaltningsplan være et egnet grundlag for en stillingtagen til eventuelle ønsker om dispensation fra bl.a. naturbeskyttelseslovens §§ 3-4.